

Örnek Durum:

Oyuncak için kavgı

"4 Yaşlarında iki kız çocuğu oyun oynuyorlar ve oldukça mutlu görünüyorlardı. Ayşegül çığlık atana kadar her şey normaldi. Selin Ayşegül'ün saçını hızla çekiyor, Ayşegül ise çığlık atarak ağlıyor ve yerde kırlmış oyuncasını gösteriyordu."

Bu neden oldu?

Çünkü bu yaştaki çocuklar:

- Kendi eşyalarını ve oyuncaklarını paylaşmakta zorluk çekerler.
- Hala duygularını nasıl kontrol edeceklerini bilemezler.
- Problemleri çözecek uygun kelimeleri kullanmayı öğrenme sürecindedirler.
- Etraflarındaki insanları ve olan biteni kontrol etmek isterler.
- Olayların nasıl olması gerektiği konusunda kararlı ve kalmadıklarında sinirlenebilirler.
- Diğer insanların farklı düşünceleri olabileceğini kabul etmekte zorlanırlar.

Yukarıda anlatılan durumla karşılaştıklarında yetişkinler ne yapabilir?

- ⇒ Sakin olun: Bağırmayın ve fiziksel şiddet uygulamayın.
- ⇒ Kavgayı durdurun ve yaralanan çocuğa yardım edin.
- ⇒ Agresif davranan çocuğa sakinleşmesi için zaman tanıyın.

(Çocuğun yaşına göre her yıl için en fazla 1 dk)

Her iki çocukta sakinleştiğinde;

- ⇒ Çocuklara problemi anlatmaları için anlayabilecekleri bir dille sorular sorun.
- ⇒ Kavgı ile ilgili duygularını ifade etmeleri için onların konuşmalarını sağlayın ve bunun için sorular sorun.
- ⇒ Problemi çözmek için şiddete başvurmadan yapabilecekleri şeyler konusunda onlara yardımcı olun.
- ⇒ Çocuklara kararlı ve net bir biçimde başkalarına zarar vermenin kabul edilemez olduğunu ifade edin.
- ⇒ Oyuna barışarak geri döndüklerinde onları övgü sözcükleri ile ödüllendirin.

Yetişkinler bu durumla tekrar karşılaşmamak için neler yapabilirler?

- ⇒ Çocuklara oynayabilecekleri farklı oyuncaklar temin edin.
- ⇒ Çocuğun kesinlikle paylaşmak istemeyeceği oyuncasını ortaya çıkarmayın.
- ⇒ Çocuğunuza, arkadaşlarından ayrılırken ona ait oyuncakları alamayacaklarını anlatın.
- ⇒ Günlük yaşamda çocuğunuza paylaşmayı öğretin.
- ⇒ Ne zaman bir tartışma/sorun ortaya çıkarsa, çocuğunuza duygularını ifade edecek kelimeleri kullanmasını ve tartışmaya son verecek ya da problemi çözecek farklı yollar düşünmesini öğretin.

Kaynakça:

<http://actagainstviolence.apa.org/>

Çeviren: Şermin Pınar YÖGEV

ÇOCUKLARDA GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ VE ÖFKE KONTROLÜ

3-5 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

ZİHİNSEL BECERİLER

- ◆ Nesnelere, insanlar ve olayları görmeseler dahi zihinlerinde tasavvur edebilirler.
- ◆ Önceki döneme göre daha az olsa da hala dünyanın merkezinde olduklarını düşünürler ve olayları başkalarının bakış açısıyla görmek zorlanırlar.
- ◆ Deneyimlerini paylaşma, duygu ve düşüncelerini ifade etmede kelimeleri daha yetkin kullanırlar.
- ◆ Geçmişte olan olayları düşünebilirler.
- ◆ İleriye dönük düşünmeye ve eylemlerini planlamaya başlarlar. Çok karışık olmayan eylemlerin fiziksel sonuçlarını tahmin edebilirler.
- ◆ Gördükleri nesnelere, onların gerçekte nasıl olduklarını anlayabilirler. Örneğin peluş bir köpeğin gerçek köpek olmadığını bilirler.
- ◆ Neden-sonuç ilişkisini görmeye başlarlar (eğer böyle yaparsam şu olur gibi).
- ◆ Niçin, nasıl ve ne zaman sorularını sürekli sorarlar.
- ◆ Gözlem yaparak, taklit ederek, keşfederek veya yaparak öğrenirler.
- ◆ Kahvaltının öğle yemeğinden önce, öğle yemeğinin akşam yemeğinden önce vs. olduğunu bilirler.
- ◆ Önce-sonra, yukarı-aşağı, üstünde-altında, diün, bugün ve yarın kavramlarını anlamaya başlarlar.
- ◆ Yetişkin eşliğinde bile olsa çok uzun süre aynı oyunu oynayamazlar veya aynı şeyi yapamazlar, çok çabuk sıkılırlar.

3-5 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

SOSYAL BECERİLER

1. Başka insanların duygularını anlayabilir ve yorumlayabilirler; birisi kızdıyında ya da hayal kırıklığına uğradığında bunu bilirler.
2. Merhamet, hurs, minnet gibi soyut kavramları anlamazlar.
3. Kendi duygularını kontrol ederken farklı davranışlar sergilerler; gözlerini ve kulaklarını kapatırlar, ortamdan uzaklaşırlar veya bazen de kendilerini rahatsız eden duruma karşı tepkisiz kalırlar.
4. Arkadaşlar çok önemli olmaya başladığı için samimi dostluklar geliştirebilirler.
5. Nasıl oynarlar?
  - 3 yaşındaki çocuklar genelde arkadaşlarıyla beraber oynarlar fakat eşyalarını paylaşma ve sıra bekleme konusunda zorluk çekerler.
  - 4 yaşındaki çocuklar ise yavaş yavaş işbirliğine dayalı oyunlar oynamaya başlarlar, paylaşmak hala zor olsa da sırayla oyun oynamaya ve eşyalarını başkalarına sunma davranışları gelişmektedir.
  - 5 yaş çocukları başka çocuklarla oynamaktan hoşlanırlar, işbirliği içinde oynarlar ve özel arkadaşları vardır.
6. Eskiye nazaran daha az fiziksel saldırı kullanırlar.
7. Tehdit, hakaret, diğer çocuklarla dalga geçme gibi sözel saldırı öğelerini daha çok kullanırlar. Zorbalık görülebilir: reddetmenin gücünü anlarlar.
8. Sosyal kuralları anlarlar ve bu kurallara göre davranabilirler.
9. Bazı sorumlulukları alma konusunda heveslidirler, yardım teklifinde bulunurlar.
10. Yaptıklarının sonucunda övgü alacaklarını ya da ayıplanacaklarını bilirler.
11. Amaca yönelik ve kazara olan şeyler arasındaki farkı anlamaya başlarlar; hata yapan kişinin niyetinden çok sonuca odaklanırlar.
12. 4 yaşlarında etnik kimliklerini ve toplum içinde nasıl algılandıklarını fark etmeye başlarlar.
13. Hayal güçleri oldukça gelişmiştir, kendi başlarına gelebilecek korkunç şeyleri hayal edebilir ve korkuya kapılabilirler, kâbuslar başlayabilir.

<http://www.cocukdili.com/?p=550>

EBEVEYNLERE ÖNERİLER

EBEVEYNLERE ÖNERİLER

- ◆ Çocuklarınıza kızdıklarında ya da üzgün olduklarında bu duygularını kelimelerle nasıl ifade edebileceklerini öğretin. Mesela, "şu anda çok üzgünsün çünkü büyükhaban gitti" gibi.
  - ◆ Çocuklarınızdan yüz mimiklerini kullanarak kızgınlık, üzüntü, sinirlilik, mutluluk ve şaşkınlık gibi duyguları göstermelerini isteyin ve insanların hangi durumlarda bu duyguları hissettiklerini anlatın.
  - ◆ Çocuklarınıza kendi kızgınlık duyguları ile ilgili resim çizdirin ve bunun hakkında konuşun.
  - ◆ Çocuklarınıza yapabilecekleri sorumluluklar verin; oyuncaklarını ve kıyaplarını toplama, sofrayı kurmada yardım etme, bir hikâyenin sonunu tamamlama gibi.
  - ◆ Gerçek ve hayali olan arasındaki farkı anlatarak hayali korkularının üstesinden gelmelerine yardımcı olun.
  - ◆ Çocuklarınızı gerçek korkular yaratacak ortamlardan/durumlardan olabildiğince uzak tutun; örneğin, evde ya da komşularımızın evlerinde ortaya çıkan şiddet olaylarına şahit olma, televizyonda şiddet içeren programlar izleme ve fiziksel ceza alma gibi.
- Bir kavga olduğu zaman:
- Öncelikle kavgayı durdurun ve yaralanan çocuğu sakinleştirmeye çalışın.
  - Saldıran çocuğun sakinleşmesi için ona zaman tanıyın (her yaş için en fazla 1 dk.)
  - Her iki çocukta sakinleştiğinde onlarla konuşun ve "ne oldu" diye sorun. Her birinin duygularını ifade etmelerini sağlayın. Çözüm konusunda düşünmelerini isteyin, kızmanın veya öfkelenmenin doğal bir duygu olduğunu fakat birbirlerine zarar vermenin kabul edilemez olduğunu açık bir biçimde belirtin.
  - Çözüme yönelik düşündükleri için onları övün. Davranışlarını onaylamasınız bile onları sevdiğimizi ve onlarla ilgilendiğimizi göstermeyi ihmal etmeyin.

Görmek istediğiniz davranışı sergileyin

<http://okulweb.meb.gov.tr/49/02/886749/bulten/nisan.htm>